

**Adami Tanneri E Societate Iesv, S. Theologiæ D. Et In
Academia Ingolstad. Professoris, Theologiæ Scholasticæ
Tomus ...**

Cum triplici Indice

De Fide, Spe, Charitate, Ivstitia, Religione, caeterisq[ue] virtutibus [et]
vitijs: ac varijs hominum statibus. Secvndæ Secvndæ S. Thomæ
Aqvinatis Respondens

Tanner, Adam
Ingolstadii, 1627

Quæstio III. De obiecto, & ordine, Charitatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72877](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72877)

renti omnia, vt declarauit etiam ipsemet S. Thomas a. 10. & 12. Accedit, quod peccati malitia non solum priuatiua est, seu in priuatione sita, sed etiam positiua moralis, repugnans Deo ac diuinæ amicitie, vt dictum tom. 2. disp. 4. quæst. 1. dub. 2. Et confirmatur. Quia propterea non omnia peccata mortalia destruunt fidem & spem, quod cum illis non omnia habent propriam & specialem eiusmodi repugnantiam, licet alioqui ex se plane mereantur omnium donorum supernaturalium priuationem.

ASSERTIO V. Sicut ergo solus Deus est vera & realis causa. (saltem principalis efficiens) gratia & charitatis, eamque assiduo influxu conseruans; ita solus ille gratiam & charitatem per modum principij physici destruit, non positiua actione, sed priuatiue per negationem seu subtractionem sui concursus. Sequitur ex dictis. Quæ etiam pariter fidei & spei, respectu peccatorum, quibus illa destruuntur, accommodanda sunt.

QVÆSTIO III.

De obiectis & ordine Charitatis.

Sanctus Thomas 2. 2. q. 25. 26.

Absoluetur hæc quæstio quinque dubitationibus. I. Quot, & quanam sint obiecta materialia Charitatis; speciatim quomodo diligendi sint inimici; seu ad quidnam obliget præceptum de diligendis inimicis. II. An & qualis in charitate sit ordo: speciatim, qua ratione Deus diligendus sit super omnia. III. In quo consistat amor Dei super omnia; quidue ad eum requiratur. IV. An, & qua ratione quoad bona spiritualia, nos ipsos potius, quam proximum amare debeamus: contra verò plus proximum quoad bona, seu temporalia, seu spiritualia, quam nos ipsos quoad bona temporalia. V. An & quis in ipsis proximis diligendis ordo seruandus sit.

DVBIVM I.

Quot, & quanam sint obiecta materialia charitatis; speciatim quomodo diligendi sint inimici; seu ad quidnam obliget præceptum de diligendis inimicis.

S. Thomas 2. 2. q. 25. 23. 12.

Quod ad primam partem dubitationis attinet, vbi de obiecto charitatis generatim quaeritur, non est hic quæstio de obiecto formali charitatis, quod iam supra quæstione 1. dub. 1. & 2. explicatum est, sed de materiali. Pro quo supponendum, cum amare sit bonum alicui velle, dupliciter aliquid ex charitate diligere posse, vt docet Sanctus Thomas hic citat. quæst. 25. artic. 1. 2. 3. Primo per modum amici, cui volumus bonum. Secundo, tanquam bonum quod amico volumus. Ad hoc, vt aliquid priori modo ametur, opus est, vt sit natura quædam intelligens, & capax bonitatis diuinæ, ac supernaturalis beatitudinis; in cuius communicatione fundatur amor charitatis. Ad secundum opus est, vt res illa sit ordinabilis aliquo modo ad bonum diuinum, seu æternam beatitudinem amici; ita vt secundum rectam rationem simpliciter censeri possit bonum ipsius, in ordine ad beatitudinem æternam. Quo posito, sequentes assertiones statuimus.

ASSERTIO I. Velut amicum quisque diligere imprimis debet Deum, deinde seipsum, tertio proximum. Ita Sanctus Thomas artic. 1. & 4. & patet Matthæi 22. vers. 37. *Diliges Dominum DEVM tuum ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua.* Et vers. 28. *Hoc est maximum & primum mandatum.* Et vers. 39. *Secundum autem simile est huic. Diliges proximum tuum, sicut teipsum.* Vbi dilectio seu amor beneuolentia ad omnia tria supradicta obiecta extenditur. Ratio sumitur ex dictis; quia in his omnibus tribus obiectis inueniuntur conditiones requiritæ ad amoris amicitie superius relatæ: quantum interim charitas, vt ad ipsum amantem terminatur, nõ propriè habeat denominationem amicitie, vtpote que non est nisi ad alterum iuxta S. Thomam q. 25. a. 4. ex Gregorio hom. 17. in Euâgelia: quomodo autem hi actus dilectionis ad eandem virtutem spectent, dictum est q. 2. dub. 1. & 2.

ASSERTIO II. Proximi nomine intelliguntur, tum homines quilibet, etiam peccatores, & qui

nobis

nobis inimici sunt; tum etiam Angeli, modo æternæ beatitudinis capaces. Ita quoad primum S. Thomas quæstione 25. articulo 1. 6. & 8. & patet ex Matthæi 5. vers. 44. *Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos: & orate pro persequentibus & calumniantibus vos.* Item Ioann. 4. ex parabola Samaritani. Hic tamen amor non excludit odium sanctum erga peccatores, quia tales sunt, ut suo loco dicitur. Secundum habetur apud S. Thomam articulo 12. & expresse etiam apud Augustinum lib. 1. de doctrina Christiana cap. 30. Ratio patet ex dictis; quæ conuincit etiam, præceptum de diligendo inimico naturale esse; non obstante illo Matthæi 5. v. 44. *Dictum est antiquis odio habebis inimicum. &c.* siue illud referatur ad falsam interpretationem Phariseorum; siue ad persequendas, & delendas armis & bello gentes Chanaanorum; quibus cum ex mandato DEI iustum Israelitis bellum intercessit. De qua re optime disserit Molanus ibidem.

4 **ASSERTIO III.** Tanquam res, quas amico volumus, diliguntur à nobis primo ipsa charitas, ex S. Thoma q. 25. a. 2. Secundo, corpus nostrum & amici, quatenus & pars nostra est, & capax suo modo boni supernaturalis, & instrumentum Deo placendi per bona opera, ex eodem a. 5. iuxta illud ad Ephesios 5. v. 29. *Nemo enim unquam carnem suam odio habuit: sed nutrit & fouet eam.* Et ad Romanos 12. v. 1. *Ut exhibeatis corpora vestra hostiam uiuentem, sanctam, Deo placentem, rationabile obsequium vestrum.* Tertio, creaturæ irrationales quælibet seu animatæ, seu inanimatæ, quatenus ad obsequium Dei & salutem proximi promouendam conducunt, ex eodẽ S. Thoma a. 3. Quarto denique ipsi etiam demones & damnati, secundum suam naturam spectati, in quantum scilicet volumus illos in suis naturalibus conferuari ad gloriam Dei; ex S. Thoma a. 11. Ratio patet ex fundamento posito; quia hæc omnia suo modo ad bonum ac felicitatem amici referri & conducere possunt.

5 Confirmantur hæc omnia ex Augustino l. 1. de doctrina Christiana c. 23. & 26. quatuor obiecta charitatis constituinte, ut declarat S. Thomas a. 12. Primum, quod est supra nos, Deum. Secundum quod est vnũ nobiscum, nos ipsos. Tertium, quod est iuxta nos, Proximũ. Quartum, quod est infra nos, corpus propriũ. Quo referri possunt cætera, quæ tantum ut res quædam amici diliguntur.

Cum his verò non pugnant, ut inepte volunt huius temporis sectarij, moderatæ corporis castigationes, spiritualis boni causa susceptæ, iuxta Apostolum 1. Cor. 9. v. 27. *Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo: ne forte cum alijs prædicauerim, ipse reprobis efficiar.* Imo verò hæc ipsa carnis castigatio subinde ad verum corporis amorem spectat, sicut ad amorem filij debita disciplina.

Quod ad secundam partem dubitationis attinet, quomodo diligendi sint inimici; intelliguntur hæc nomine, qui aduersus nos inimici sunt. Nam eos, ad quos proprie inimici nos simus, habere, nullos charitas patitur.

6 **ASSERTIO I.** Præceptum de diligendis inimicis iuxta S. Thomam q. 25. a. 7. & 8 obligat ad se-

quentia. Primo, ut eos nunquam odio habeant, seu postiuua odij signa illis exhibeam, iuxta infra dicende q. 5. de odio. Secundo, ut, cum generali affectu amoris Deum & proximos amamus, inimicos non excludamus. Tertio, ut nec ab externis signis & effectis dilectionis, quæ generatim & in communi exhibentur omnibus, excludatur inimicus; ut cum aliquis pro omnibus infidelibus orat, vel pro toto populo; aut cum aliquis beneficiũ etiã gratuitum impendit toti communitati, cuius ipse inimicus pars est. Quarto, ut homo habeat animũ paratum, etiam in particulari & speciatim inimico exhibendum affectum internũ, tum externã signa, & effecta amoris, ubi & quando id necessitas postulat. Quinto, ut in casu necessitatis nostræ, vel alienæ, seu spiritualis, seu corporalis, adeoq; etiam, cum id opus est, ad vitandum peccatum scandali, iuxta comunes leges charitatis, de quibus infra 4. du. 4. & q. 4. du. 2. re ipsa talis affectus & effectus amoris inimicis exhibeatur, iuxta Prou. 25. v. 21. & Roman. 12. v. 20. *Si esurierit inimicus tuus, ciba illum si fuerit, da ei aquam bibere: prunas enim congregabis super caput eius, & Dominus reddet tibi.* Charitatis utriusque, iuxta Ambrosium, Hieronymum, Augustinum, Bedam, & S. Thomam ibidem: Non, supplicij æterni, ut exponunt Chrysostomus & Theophylactus.

ASSERTIO II. Quin etiam inimico veniam petente (quo casu ipse iam inimicus esse desinit) eã plane amoris signa ei exhibenda sunt, quæ sufficienter ostendant, depositum odiũ, & instaurationem amicitia, salte eam, quam ad quemuis proximum habere debemus. Ita Syluester V. *Charitas.* Nauarrus Manuali c. 14. n. 9. & 25. Valentia hic q. 3. pu. 2. Probatur ex illo Matthæi 18. v. 35. *Sic est Pater meus celestis faciet vobis, si non remiseritis vnus quisque fratri suo de cordibus vestris.* Luc. 17. v. 3. *Si peccauerit in te frater tuus, increpa illum: & si penitentiam egerit, dimitte illi.* Ratio est. Quia hoc necessarium est, non solum ad vitandum scandalũ; sed etiam ne aliqui morale signum odij proximo exhibeatur.

Interim tamen peculiaris amicitiaæ fœdus ac familiaritatẽ, ut non tenemur inire cum villo; ita quoq; possumus, si aliud nihil obstat, denegare inimico; & sæpe etiam potest esse necessarium, si familiaritas illa sit nobis noxia, vel periculosa, ut post Caietanũ hic q. 25. a. 8. recte Nauarrus Man. n. 25. qui n. 9. recte etiam asserit, plerumq; in his casibus sufficere amorem naturalem, nec requiri supernaturalem.

9 **ASSERTIO III.** Extrã casum vero necessitatis, specialem affectũ & effectũ amoris inimicis exhibere, pertinet quidẽ ad perfectionem charitatis, quæ in bono vincit malum, nõ tamen ad necessitatem salutis. Ita S. Thomas q. 25. art. 8. & 9. Ratio est. Quia nec amicis, nisi in necessitate, ad hoc obligati sumus.

10 **ASSERTIO IV.** Neq; verò etiam tenemur inimico, quantumuis reconciliato, condonare ciuilem illam iniuriarum actionem, coram legitimo Magistratu, viaquẽ legitima prosequendam, qua petatur compensatio illati damni, aut iniuriæ satisfactio nobis, aut nostris necessaria, vel utilis. Ita citati omnes. Ratio est. Quia in pari causa,

nemo tenetur suum comodum comodo proximi, etiam amici, postponere, ut patebit du. 4. Præterquam quod aliquando nec possumus quidem remittere talem satisfactionem, ut de restitutione dicitur. Cauendum tamen, ne compensatio aspere exigatur ab eo, qui post debitam diligentiam adhibitam, soluendo non est; ne incurratur poena serui illius nequam, Matthæi 18. v. 34. Nonne ergo oportuit se misereri conserui tui. &c.

11 ASSERTIO V. Actionem vero criminalē contra inimicum, qui nos læsit, instituire, qua nempe sine vlla nostra, nostrorūque utilitate satisfactio pœnalis, seruato iuris ordine, exigatur, etsi id quidem, si publici boni causa, ex zelo iustitiæ, non ex priuatæ vindictæ cupiditate fiat, atque interim non solū odiū, sed etiam scandalum, odijque periculum absint, per se malum non sit; attamen quia inter homines parū in virtute progressos, id vix vnquā sincero ac puro affectu iustitiæ, sine aliqua comixtione odij, seu priuatæ vindictæ cupiditate accidit; idcirco vbi de crimine in futurū pernicioso nō agitur, eiusmodi actiones comūniter sunt dissuadenda. Ita cum Syluestro V. Charitas q. 6. Valentia lo. cit. ex comūni Ratio primæ partis est; quæ talem satisfactionem vti iuste irrogat iudex, ita per se licite procurare potest alius; idque etiam si reus offerat alioquin sufficientem satisfactionem extra iudiciū, ut docet ibidem Valentia, etsi aliud indicet Syluester Secundam partē tradunt ipsē, post Chrysostomum hom. 12. super epistolā ad Romanos, qui proinde tales actiones vniuersim reprehendit, conuenienter Apostolo 1. Cor. 6. v. 7. Ratio ex dictis patet.

12 Atque ex his colligitur, an & qua ratione inimicos salutare vel resalutare, alloqui, vel colloqui cum ipsē teneamur. Cum enim hæc sint specialia ac particularia amoris signa, per se quidem, extra casum necessitatis, inimico exhibere nō tenemur. Attamen ratione scandalī, aut ne prouocetur vel renouetur, sed potius ut superetur odiū in alterutro ex dissidentibus, sæpe id esse potest necessariū; præsertim si de resalutatione loquamur, quā idcirco denegare inimico, regulariter est peccatum, ut omnes comūniter notant; & quidem etiā mortale, si secundū patriæ consuetudinē, & qualitatem personarū, non resalutare habeatur pro notabili contemptu salutantis, aut alioqui grauis scandalī causa esset, ut recte Bannes.

13 In particulari vero res tota ex circumstantijs prudentis viri, præsertim Confessarij iudicio, diligenter est expendenda, ut notarunt Caietanus, Valentia & Bannes hica. 8. Certe superior licite quandoque inferiori, in iustam pœnam transgressionis præteritæ, sermonis commercium negare poterit; modo absit scandalum & necessitas priuati; exemplo Dauidis in Absolonem 2. Regum 14. Idem fieri posset, si inimicus aut irrisorie per contemptum, aut nocendi affectu, adeoque insidiosè ad perniciem quempiam saluaret. v. g. si procius Virginem. &c. quin etiam in casu necessitatis negare eiusmodi amoris officium proximo, ob leuitatem materiæ, attenta ratione personarum & circumstantiarum, ut inter pueros, &c. sæpe tantum veniale est.

DVBIVM II.

An, & qualia in charitate sit ordo; ac speciatim quæ ratione Deus diligendus sit super omnia.

S. Thomas 2. 2. q. 26. a. 1. 2. & 3.

14 **Q**uestio est de ordine charitatis, prout ad variā sua obiecta materialia terminatur, de quibus actum quæstione præcedente; & sensus primi quæsitus est, An & quomodo ex ijs alia magis, quam alia per charitatem diligenda sint.

ASSERTIO I. Est ordo aliquis in dilectione charitatis. Ita S. Thomas q. 26. artic. 1. & communis post Augustinum libro 1. de doct. Christ. c. 27. & 28. Probatur verbis sponsæ ex Cantic. 2. v. 4. Ordinauit in me charitatem. Ratio S. Thomæ est. Quia vbiq; vnum est principium & causa ceterorum, in illis cernitur aliquis ordo prioris & posterioris, inferioris aut potioris &c. sed in obiectis materialibus charitatis est aliquod principium & causa bonitatis aliorum, adeoque etiam ratio amandi alia: Ergo &c. Accedit, quandoque ratio formalis obiecti ita se habet ad obiecta materialia alicuius habitus, ut quibusdam magis seu potius conueniat, quam alijs, cum habitus ille, qui per modū actus primi sic inclinatur in sua obiecta materialia, prout ea rationem obiecti formalis participant, ordine quodam prius vel perfectius tendit in quædam obiecta, quam in alia. Sed ita se habet ratio formalis obiecti charitatis, nempe bonitas diuina, quæ directe quidem & essentialiter est in solo Deo, in alijs autem tantum participatione quadam, seu extrinseca relatione & habitudine. Ergo &c.

15 **Q**uo fit, ut etsi habitus charitatis in se simplex sit, virtute tamen quasi heterogeneus sit, pluresque ac diuersas inclinationes, magis vel minus perfectas (intra eandem speciem) eminenter contineat.

Alia ratio est fidei circa obiecta materialia, quæ etsi dignitatis ordinem inter se habeant, tamen secundū participationem obiecti formalis, quæ est reuelatio diuina, non differunt. Quocirca, ut sic etiam omnia æqualiter creduntur, ut significat S. Thomas cit. a. 1. ad 2. & suo loco dictum disp. 1. q. 1. dub. 7.

16 Diuersa item est ratio spei, respiciendo ad eum, cui spes immititur, cum æque omnia, quæ speramus, diuina ope acquirenda sperentur. Secus est, si in materialibus spei obiectis attendamus rationem bonitatis & beatitudinis, quæ speratur; tunc enim nil obstat, respectu eiusmodi obiectorum, ordinem quoque; aliquid constitui in spe, ut etiam ex S. Thoma a. 1. ad 1. colligi potest; quanquā hunc ordinem Theologi speciatim explicare non solent, vel quod in praxi non ita multum momenti habeat; actibus spei, cum plerumque; solum interni sint, non ita se mutuo excludentibus, ut sit in actibus externis charitatis, præsertim erga proximos, quorum hic in primis etiam habe-

tur ratio; vel quod ex ordine charitatis intelligi potest, seruata proportione.

17 **ASSERTIO II.** Tribus modis res aliqua magis amari potest, quam alia, per charitatem; videlicet intensiue, obiectiue, æstimatiue. Est communis apud Doctores hic & in 3. dist. 27. & 29. Declaratur. Nam tria possunt in charitate considerari, quæ aliquam latitudinem habent, ac proinde quendam inter se ordinem & comparisonem admittunt. Primo ipsa per se intensio amoris. Secundo, magnitudo bonorum, quæ alicui volumus. Tertio, ipsa persona, cui bonum volumus, prout iuxta æstimationem quandam alteri in amore amoris effectum potest præferri.

Ex primo capite, adeoque intensiue dicitur magis amari, quod intensiore actu diligitur; licet id interim fortasse alteri minus intense amato simplicitate postponatur: quo modo parentes magis amare solent minores natu filios; quam grandiores, quos tamen æstimatiue plus diligunt. Unde sicut per actum scientiæ, quamuis remissum, firmiter adhæretur obiecto, quam per actum opinionis, licet intensissimum; & per actum fidei certius, quam per vllum actum scientiæ; ita fieri potest, ut actu amoris, quamuis remissiori, firmiter quis adhæreat magno bono, quam per alium actum intensiore bono minori, cum intensio actus non oriatur ex sola maioris bonitate obiecti, sed etiam ex maiori cognitione ipsius, maiori que facilitate, suauitate atque conatu amandi. Idem in simili cernitur in appetitione finis & mediorum: semper enim finis ut sic appetitiue magis amatur, quam media, quæ tamen aliquando possunt amari intensius.

18 Ex secundo capite, dicitur aliquid magis amari, quam alterum obiectiue; id nempe, cui maiora bona amore quodam approbationis & complacentiæ diliguntur ex charitate, siue interim alicui rei alteri optemus maiora bona, siue non: qua quidem ratione per charitatem magis diligere non potest, nisi quod re ipsa melius est; etsi Bañes & nonnulli alij latius accipiant hunc terminum, ut videlicet idem sit, quod amore beneuolentiæ maiora bona alicui velle, seu complacendo de presentibus, seu optando & procurando absentia, extra casum tamen necessitatis; quo loquendi modo res itidem non habet difficultatem. Nam bona, quæ & quando nulli debita sunt, optare licet, cui quis malit; modo tamen ille, cui optantur, eorum vere sit capax; alioqui rationabiliter & absolute optari illi non poterunt, multo minus procurari.

19 Ex tertio capite, dicitur vnum magis amari æstimatiue, quam alterum, quando scilicet illud in amore alteri præferatur, plurisque fit & æstimatur; ac proinde etiam fortius, firmiter, ac immobitius ei per amorem adhæretur; ita ut si opus esset, cætera potius, quam illud relinquatur. Quod quidem fieri potest, non solum cum aliqua cum cæteris re ipsa comparatio instituitur, sed etiam citra vllam comparisonem expressam, cum simpliciter res aliqua, velut maius & excellentius bonum, iuxta amantis æstimationem amatur, ut dicemus.

20 Addunt nonnulli, in quibus videtur etiam esse Sotus in 4. distinctione 17. questione 2. artic. 4.

huic triplici modo magis amandi, alium, quem vocant, secundum maiorem reuerentiam & molliorem affectum. Sed hanc distinctionem refellit Vasquez 1. 2. disputatione 194. numero. 15. significans, hunc modum non differre à maiori intensiue. Sed licet hunc amandi modum in proposito distinguendum non censeam, ut dicitur, non tamen puto eundem esse cum amore intensiore. Videtur enim potius significare aliam quandam amoris conditionem, secundum quam amor aliquis sensuali, aut in appetitum sensituum redundans dicitur; qui amor respectu obiecti corporei sæpe periculosus esse potest, etiam si inhonestus non sit. Quocirca etiam huius amoris, ubi de ratione amandi spirituali agitur, non habetur ratio, nisi prout alio quodam sensu ipsam quoque spiritualis amoris dulcedinem & delectationem, amori coniunctam, significare potest; quæ tamen ipsa parum ad propositum facit, cum ea vix sit in nostra potestate.

Quod vero speciatim ad ordinem diligendi Deum, in secundo huius dubitationis quæsto propositum attinet, sequentes assertiones constituimus.

21 **ASSERTIO I.** Deus est diligendus super omnia, hoc est, plus quàm res omnes aliæ, est de fide. Constat Matth. 10. v. 37. Qui amat Patrem aut matrem plus quam me, non est meus dignus &c. Matthæi 22. v. 37. Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua. Hoc est maximum & primum mandatum. Luc. 14. v. 26. Si quis venit ad me, & non odit (minus diligit) patrem suum, & matrem &c. adhuc autem & animam suam, non potest meus esse discipulus. Idem docet Augustinus loc. cit. l. 1. de doct. Christi.

22 Ratio S. Thomæ q. 26. art. 2. est primo. Quia in qualibet amicitia præcipue diligitur ille, qui est causa & principium eius boni in cuius communicatione fundatur amicitia, ut in politica amicitia Princeps. Atqui Deus est causa & principium beatitudinis cœlestis, in cuius communicatione fundatur amicitia charitatis, Ergo &c. Secundo, Charitas cum sit ordinatus amor, natura sua magis inclinatur ad amandum Deum, quam seipsum, vel res alias: Ergo iuxta inclinationem charitatis magis amandus est Deus, quam nos ipsi, aut res aliæ. Antecedens probatur. Quia omnis pars natura sua magis diligit bonum totius, quam particulare & proprium: Sed Deus est commune bonum omnium rerum, tum naturalium, tum supernaturalium; atque omnes in illo continentur, & ad illum referuntur. Ergo &c. Idem patet in politicis membris, hoc est, ciuibus, qui si virtutibus politicis præditi sint, pro bono communi vitam & fortunas exponunt. Adde, quod Deus est ratio diligendi cætera, item summum & infinitum bonum, adeoque maxime diligibile.

23 **ASSERTIO II.** Deus non est ex præcepto diligendus super omnia intensiue; etsi maxime conueniat, ut amor Dei etiam intensiue maior, aut certe minor non sit, quam amor creaturæ. Ita Gabriel in 3. distinct. 27. quæst. 1. a. 1. Maior q. 2. a. 4. Sotus in 4. d. 17. q. 2. a. 4. Nauarrus est c. 11.

num. 6. Ioannes Medina Codice de penitentia, q. 5. Vasquez 1. 2. disp. 194. n. 13. Arragonius hic a. 2. Valentia q. 4. punct. 1. Azor lib. 9. c. 4. q. 3. qui duo addunt, hanc esse communem Doctorum in 3. dist. 27. & 29. eandemque supponit S. Thomas in 4. dist. 17. q. 2. a. 5. etsi contrarium dixerint Scotus in 3. dist. 27. q. 1. Durandus dist. 29. quest. 1. & apud Azorium loc. cit. Petrus Sotus, & Adrianus, rati Deum ex præcepto magis etiam intensius diligendum esse, quam res alias. Quin etiam Bannes hic ait, *contrarium vix fieri posse absq; peccato veniali.*

24 Sed probatur prior illa pars assertionis primo, quia habitualis charitas tam erga Deum, quam proximum est eiusdem intensiois, cum nullus in charitate sit gradus, quin ad Deum simul & proximum diligendum inclinēt: Ergo etiā actualis dilectio erga vtrumque sine vitio eque intensā esse potest; cum vtiq; habitus recte elicere possit actum sibi secundum intensioem æqualem, circa quodcunque obiectum materiale. Secundo; Adhuc sufficienter intelligitur, quomodo firmitus & perfectius, quam vlla creatura etiam intensius amata, ametur Deus, secluso illo intensiois excessu, vt dicitur.

Tertio, vix potest negari, charitatem in patria, secundum omnem intensioem suam ferri ad amandum, tum Deum, tum proximum, propter Deum; etsi ad illū necessario, ad hunc in particulari libere &c. Cur ergo idem nō possit fieri in via? Quarto, Deus vno & eodem simplicissimo actu se pariter, & omnes res creatas diligit, adeoque non intensius vnum obiectum, quam aliud, vt plurib⁹ declarat Vasquez 1. parte, disp. 80. n. 121.

25 Quinto; Intensio gradualis actuum nobis est ignotissima, ita vt moraliter scire non possimus, quanta sit in hoc, aut illo actu intensio, seu compare, seu absolute loquamur. Ergo non est credibile, Deum voluisse homines ad certam intensioem in operando adstringere; vt sanē quidem etiam minime adstrinxit in actibus fidei, aut aliarum virtutum. Sexto, respectu aliorum obiectorum materialium charitatis, puta patris & fratris, fratris & condiscipuli &c. non est ista intensiois differentia necessaria; Ergo nec respectu Dei & proximi.

Accedit, quod hoc præceptum nullum habet in scriptura & SS. Patribus fundamentum: censendum est ergo, nullam certam intensioem charitatis in præcepto esse; præsertim cū nec ipse quidem Spiritus sanctus videatur semper in suis excitationibus hunc ordinem seruare, vt ad diligendū Deum intensiores inspirationes imittat; ad proximi amorem excitandum minus intensas.

26 Secunda pars assertionis est communis, apud citatos; quia conueniens est; vt quanto bonum aliquod melius est, tanto etiam intensiori affectu ametur, aut certe non minus intenso, quam res alia inferior. Vnde si contrarium fiat, adeoque intensius ametur creatura, quam Deus, actus quidem erit negatiue minus perfectus, sed non priuatiue inordinatus; imo si vtriusque amor, iuxta latitudinem totam intensiois, quæ est in habitu, sit æque intensus, nullam omni-

no imperfectionem adiunctam habebit, vt ex dictis patet.

Obijcitur primo, quod SS. Patres subinde dammare videntur intensiorem amorem creaturae, quam Dei; quin etiam S. Thomas q. 26. a. 6. ad 1. & a. 7. & sequentibus, dicit, *esse magis secundum intensioem actus diligenda ea, quæ ex charitate magis diligi debent.* Respondeo cum citatis, S. Thomam, cum alioqui tres illos modos diligendi magis Deum non distinguat, nomen intensiois latius accepisse; videlicet pro excessu æstimationis, vt ex circumstantijs colligi potest. Eodem modo loquuntur SS. Patres; præterquam quod subinde speciatim agunt de amore creaturarum sensuali (etiā si per se inhonestus non sit) & ad charitatem Theologicam non spectante; qui si valde intensus sit facile potest hominem conijcere in periculum penitus deferendi Deum; ratione cuius proinde nimis ille excessus vtiq; cauendus est.

Obijcitur secundo Bannes; Proximus per charitatem semper diligitur propter Deum: Ergo charitas ex sua natura inclinatur ad Deum intensius amandum, quam proximum: Ergo nec fieri quidem potest, vt per ipsum saltem charitatis habitum proximus diligitur intensius, quam Deus. Quod etiam significat Arragonius hic articulo 2. Sed negatur vtraque consequentia. Inde enim solum probatur, DEVM per charitatem magis æstimate diligi; sicut etiam opus non est, vt quis intensius assentiat principijs, quam conclusioni; quicquid dicat Bannes.

ASSERTIO III. Deus amandus est super omnia, tum obiectiue, tum appreciatiue, seu æstimate. Est extra controuersiam. Et primum patet ex dictis quæsito præcedenti. Nulli enim alteri velle possumus, vt sit bonum infinitum per essentiam.

Secundum expresse tradunt Gabriel in 3. dist. 37. q. 1. art. 2. Maior in 4. dist. 24. q. 2. Ioannes Medina Codice de penitentia q. 5. Sotus in 4. d. 17. q. 2. a. 4. Nauarrus Manuali c. 1. n. 20. Valentia, Bannes, Arragonius, & omnes recentiores hic q. 26. a. 2. & 3. Vasquez 1. 2. cit. disp. 194. num. 14. idemq; volunt S. Thomas hic q. 26. & alij veteres Doctores, cum absolute docent, Deum esse diligendum super omnia, etsi vocabulo *appreciatiue* seu *æstimate* non vtantur.

Probat. Tum quia hoc maxime requiritur infinitum bonum, vt in amore rebus omnibus cæteris præferatur, adeoque secundum affectum nostrum maiori in pretio habeatur, quam res aliæ omnes: tum quia alias simpliciter Deus non diligeretur super omnia, etiā si intensius vel obiectiue plus diligitur. &c. Tum quia huius contrarium aperte reprehendit Scriptura Ierem. 2. vers. 12. & 13. *Obstipescite cali super hoc, & porta eius desolamini vehementer, dicit Dominus. Duo enim mala fecit populus meus: Ne dereliquerunt fontem aquæ viuæ, & foderunt sibi cisternas, cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas. Idem volunt cætera Scriptura loca, pro prima assertionem citata. Et confirmatur: quia in hoc ipso possi-*

num consistit malitia peccati mortalis, quod creatura Deo in amore præfertur, ut pluribus dictum tom. 2. disp. 1. quæst. 1. dub. 5. & disp. 4. q. 1. dub. 2.

D V B I V M III.

In quo consistat amor Dei super omnia; quidue ad eum requiratur: & an sit secundum naturalem hominis inclinationem.

S. Thomas 2. 2. q. 26. a. 2. & 3.

Quam necessarium est diligere Deum, saltem æstimatione, super omnia, ut dubio præcedente dictum; tam difficile est intelligere, in quonam consistat hic amor Dei super omnia; quam rem proinde sequentibus assertionibus declaramus.

31 **ASSERTIO I.** Hæc dilectio super omnia non dicit, nec requirit æqualem comparationem Dei cum rebus cæteris, ut nempe quis expresse statuatur, potius quodlibet malum pati, seu quavis alia re carere, amoremque ipsius deserere, quam aliquid contra Deum, aut eius amorem, admittere; sed consistit in ipsa ratione amoris amicitiae erga Deum, velut bonum vnde quaque summum & infinitum, videlicet non solum in ordine rerum naturalium, sed etiam supernaturalium. Ita recte Vasquez 1. 2. disputat. 194. num. 14. & 19. & est ex mente communi Doctorum.

Ratio est. Tum quia tametsi quidem comparatiuus ille affectus sit sufficiens signum amoris Dei super omnia, non tamen est necessarius, nec adeo semper præfens, quoties *Deus* amatur super omnia, ut etiam in simili de contritione docetur, in materia de penitentia. Tum quia hoc ipso, quod *Deus* amatur velut summum ac infinitum bonum, etiam iuxta æstimationem amantis, plura fit ipso affectu *Deus*, quam res aliæ omnes. Tum quia sola per se cognitio Dei, velut summi ac infiniti boni, seclusa omni creaturarum cognitione, potest utique causare amorem ipsi obiecto proportionatum ac debitum, qualis est amor eius super omnia. Denique idem docet praxis & experientia: & vero moraliter impossibile est, quoties Deus pro debito amandus est, comparationem cum cæteris rebus omnibus instituire.

32 **ASSERTIO II.** Nihilominus dilectio Dei super omnia, seu formaliter, seu virtualiter, duo includit: unum negativum, ut scilicet appreciativæ non solum nihil supra Deum, sed etiam nihil æquè diligamus ac Deum; alterum positivum, ut ipso affectu Deum habeamus tanquam finem ultimum Cui, ad quem cætera omnia formaliter aut virtualiter aliquo modo referamus. Ita recte Arragonius quæst. 26. artic. 2. ex communi. Primum patet; quia per charitatem Deus, diligi debet tanquam summum

& infinitum bonum, cui proinde secundum æstimationem nec præferri quidquam debet, nec æquiparari. Secundum consequitur ex præcedenti. Hoc enim ipso, quod diligitur *Deus* velut summum per se bonum, habetur ac diligitur etiam ipse tanquam finis ultimus Cui, ut dictum etiam quæst. 2. dubio 1. & tom. 2. disp. 1. quæst. 1. dub. 3.

33 **ASSERTIO III.** Huic dilectioni quoad utramque partem simpliciter & absolute loquendo, solum repugnat peccatum mortale; non autem veniale. Est communis apud citatos, & declaratur. Quia solum peccatum mortale constituit ultimum finem in creatura; peccatum autem veniale, vult ac diligit quidem aliquid aliud præter Deum, attamen non velut ultimum finem, aut summum bonum, ut dictum etiam tomo 2. disp. 1. quæst. 1. dub. 5. Atque in hoc ipso etiam consistit essentialis ratio dilectionis Dei super omnia, ut nihil diligatur contrarium charitati seu gratiæ sanctificanti, in quo fundatur amicitia erga Deum.

34 **ASSERTIO IV.** Ipsum tamen etiam peccatum veniale obstat perfectioni cuidam accidentali amoris Dei super omnia, seu ad Deum velut ultimum finem Cui referentis omnia. Est communis ex dictis q. 2. dubio 6. Declaratur. Quia dupliciter intelligi potest, ad Deum velut ultimum finem positive aliquo modo referri cætera omnia. Primo, ut stante amore charitatis erga Deum, vocula *Omnia* comprehendat ea solum, quæ referibilia sunt, etiam si aliquid interim ametur, quod ad Deum referibile non sit, nec adeo ad Deum villo modo referatur. Et hoc est de essentia amoris Dei super omnia, nec per peccatum veniale villo modo impeditur, ut patet. Secundo potest vocula *omnia* comprehendere uniuersim omnia extra Deum; & hoc sane modo peccans venialiter, hoc ipso, quod aliquid appetit seu admittit, quod ad Deum nullo modo referibile est (nempe ipsum peccatum veniale, ut tomo 2. disp. 1. q. 1. dub. 4. dictum) caret hac perfectione amoris Dei super omnia, quæ tamen solum extrinseca quodammodo est & accidentalis, ut pluribus dictum q. 2. dub. 6. Quocirca etiam Caietanus 1. 2. q. 109. a. 3. vocat hunc amorem venialiter peccatis solum *super omnia secundum quid*; illum autem alterum *super omnia simpliciter*; quem tamen loquendi modum non censo imitandum.

Et secundum hæc quoque intelligi debet Vasquez 1. 2. cit. disp. 194. n. 19. cum ait, illud, *super omnia* non debere referri ad quæcunque bona, quæ diligimus, sed ad contraria; cū quo nimirum amore verus amor Dei amicitiae constare nequit, &c.

36 **ASSERTIO V.** Solus charitatis Theologicæ mor erga Deum, est simpliciter & absolute super omnia. Ita supponit Vasquez n. 113, nec in re dissentiant alij. Probat. Quia, ut dictum q. 1. du. 1. & q. 2. dubio 2. duplex est amor Dei, amicitiae scilicet, & concupiscentiæ: ille rursus vel naturalis est, vel supernaturalis, ad charitatem Theologicam spectans. Ex his amor concupiscentiæ erga Deum propterea non est simpliciter super omnia, non solum quia ex se non excludit peccatū

mortale.

mortale, præferens creaturam Deo; sed etiam quia præcise per ipsum Deum absolute non plus diligitur, quam ipse diligens, cum per hunc quidem amorem homo diligit seipsum, ut finem. Cui, Deum ut finem Qui seu Cuius, qui ad finem Cui aliquo modo refertur.

Amor quoque naturalis erga Deum, quantumvis sit amor benevolentiae seu amicitiae erga eundem (quem idcirco etiam Sotus infra, Caietanus, Medina, Zumel, & alij Thomista recentiores 1. 2. q. 109. a. 3. cum S. Thoma ibidem ad 1. vocant *super omnia*, nempe in suo ordine ac genere) nec ipse tamen simpliciter est *super omnia*. Tum quia nec ipse simpliciter tollit peccatum mortale repugnans amori Dei *super omnia*; quicquid dicat Vasquez disput. 195. cap. 2. & 3. omnem amorem amicitiae erga Deum, esse amorem charitatis, impossibilem cum peccato, contra S. Thomam, & omnes fere Theologos, ut dictum citat. *quest. 2. dub. 2. & tomo 2. disp. 6. quaestione 3. dub. 3. & videre est apud eundem.* Tum quia per illum amorem Dei naturalem præferitur quidem Deus rebus omnibus alijs eiusdem ordinis, videlicet naturalibus, non tamen supernaturalibus; cum ad hoc genus rerum amor ille nec formaliter, nec virtualiter extendatur, utpote consistens solum intra metas ordinis naturalis.

38 **ASSERTIO VI.** Omnis verus amor charitatis erga Deum est *super omnia*; & quidem etiam efficax; etsi non eodem modo. Prima pars est communis Doctorum, quos citauimus, eamque tradit etiam Vasquez 1. 2. disp. 194. & colligitur ex dictis. Omnis enim amor amicitiae erga Deum, ut summum & infinitum vnde quaque bonum, est amor Dei *super omnia*, ut dictum: atqui omnis amor charitatis erga Deum, est amor amicitiae erga eundem, velut summum vnde quaque; & infinitum bonum. Ergo. &c.

39 Secunda pars asseritur ab eodem disp. 194. n. 36. contra Sotum, ut apparet lib. 1. de natura & gratia cap. 22. & quosdam recentiores Thomistas 1. 2. quaestio. 109. articulo 3. vbi Zumel disp. 3. conclusione 4. qui dicunt, ipsum etiam amorem *super omnia* erga Deum, ut bonum ac finem supernaturalem, alium esse efficacem, in ordine scilicet ad propulsanda peccata contraria diuinæ amicitiae: alium inefficacem; hunc explicant per actum conditionatum, *vellem DEO placere in omnibus & per omnia*; quem actum etiam asserunt elici posse sine auxilio gratiae; illum per absolutum actum *volo*.

40 Sed probatur assertio. Tum quia inefficax amor erga Deum non potest esse *super omnia*; quandoquidem stare potest cum affectu peccati mortalis, ut fatentur illi auctores. Tum quia omnis amor charitatis, debet esse absolutus quidam affectus, quo quis velit DEO velut amico bonum, ex studio & complacentia ipsius, & propter ipsum; quoque proinde etiam absolute quis velit Deo in omnibus, ne quid impedire possit amicitiam eius, placere. Quo fit, ut sicut recte notat Vasquez, ex vi illius, occurrente quavis occasione, efficiatur quicquid ad

hoc necessarium est, & quavis transgressio præcepti insignis eo impediatur, aut talis amor cessare debeat. Omnis igitur amor ex se efficax est ad seruandum in futurum quoduis præceptum, nisi sponte cedat contrarijs. Tum quia conditionatus ille actus per se reuera non est vltimus præfens ac verus amor charitatis erga Deum, sed ut summum (iuxta dicta tom. 2. disputatione 2. quaestione 3. dub. 1.) complacentia quædam simplex de absente: qualem proinde auctores illi etiam viribus naturæ haberi posse concedunt; quod tamen de amore charitatis nullo modo admitti potest, ut dictum suo loco de gratia *quest. 3. dub. 3.* Tum quia alias fatendum esset, non quemuis amorem charitatis repugnare peccato mortali, idque delere, quod tamen videtur nouum in Theologia. Vnde etiam Zumel tandem conclus. 7. asserit, affectum illum inefficacem specie distingui ab affectu supernaturalis charitatis. Accedit illud S. Gregorij homil. 30. in Euang. *Nunquam est Dei amor otiosus: operatur enim magna. si est: si vero operari renuit, amor non est.*

Interim non nego, amorem Dei in genere, & late loquendo, alium dici posse efficacem, alium inefficacem, cum hanc distinctionem etiam in 1. 2. loco citato de gratia secutus sim. Sed nego, amorem, qui sit verus actus charitatis, posse esse inefficacem intrinsece; etsi ab euentu omnis ille inefficax quodammodo dici possit, qui quantumuis in seipso, atque in actu primo efficax, reipso per peccatum mortale vincitur; quod est per accidens, & ad propositum impertinens; cum id cuiuslibet charitati viæ, quamuis perfectissima, conuenire possit, ut supra dictum.

Dices; Potest homo habere simplicem affectum complacentiæ de Deo, velut summo bono & supernaturali; ita scilicet, ut affectu benevolentiae, complacere alicui, Deum esse summum bonum etiam supernaturale, ac finem nostrum, quo omnia referri debeant: hic autem affectus non videtur esse efficax; & tamen est affectus charitatis. Respondeo, si hic sit verus affectus complacentiæ, esse quendam affectum absolutum, quo quis simpliciter velit Deum esse summum bonum supernaturale, ac supremum finem omnis creaturæ; qui affectus cum nequeat stare cum peccato mortali, non potest esse inefficax.

Vbi simul notanda est differentia inter affectum simplicis complacentiæ de alio bono finito, & de bono diuino. Cum enim creatura sua natura non sit bonum infinitum, & finis Cui, respectu operantis, non est necesse, ut amor eiusdem formaliter aut virtualiter includat relationem ipsius operantis, omniumque actuum eiusdem ad ipsam creaturam, velut vltimum finem Cui, neque ut excludat omnem affectum erga aliam creaturam, quantumuis fructuoni prioris creaturæ repugnantem; sæpe enim videmus hominem simplici affectu ferri in voluptates carnis; cum tamen simul habeat oppositum affectum honoris, excludentem affectum seu intentionem efficacem erga voluptates carnis. At vero hoc ipso quod bonum diuinum summum & infinitum, suam naturam finis est omnis creaturæ, necessarius amor eiusdem virtualiter

includit.

includit relationem hominis ad eundem Deum, veluti finem Cui; ac simul eadem ratione excludit omnem affectum contrarium amori eiusdem boni, adeoque affectum peccati mortalis; non autem venialis utpote cum Deo sine ultimo eiusque amore non pugnantis.

44 Nihilominus tertia pars assertiois ita facile declaratur. Quia tamen, ut dictum, omnis verus amor charitatis erga Deum ex se efficax sit; est tamen simul quædam in ipso differentia, quod alius reipsa concipitur, & habet se per modum intentionis, cuius vi hic & nunc reipsa efficaciter media opportuna applicantur ad amicitiam Dei conferuandam. Alius vero concipi potest abstracte & absolute, per modum simplicis amoris, sine respectu ad media hic & nunc ex vi illius amoris eligenda, ut patet, quorum iste respectu prioris minus efficax est; ille magis, ut in simili etiam de actibus spei dictum. q. 1. dub. 1.

45 **ASSERTIO VII.** Homo naturaliter magis inclinatur ad amandum Deum naturæ finem, quam seipsum; ac proinde amor Dei super omnia est secundum inclinationem naturalem hominis. Ita S. Thomas hic q. 26. a. 3. & 1. parte q. 60. a. 5. Caietanus, Bannes, Arragonius, alijque Thomistæ ibidem, Scotus in 3. dist. 27. Richardus & Durandus dist. 29. Gandauensis quodl. 4. q. 11. Sorus l. 1. de natura & gratia c. 6. & 22. Valentia hic punct. 2. Vasquez t. 2. disp. 194. etsi contrarium dixerint Alensis 3. parte q. 30. memb. 1. Albertus, Gabriel, Bonaventura in 3. dist. 25. Altiisiodorensis lib. 3. summæ tract. 5. c. 3. q. 1.

46 Probaturs assertio primo, Charitas supernaturalis & gratia non evertit, sed perficit naturam: sed illa magis inclinatur ad amandum Deum supernaturaliter, ex dictis: Ergo & hæc ad magis amandum naturaliter. Secundo; voluntas cum sit appetitus rationalis, naturaliter inclinatur ad id, quod ratio naturalis dicitur, & præcipit: sed hæc præcipit, Deum esse diligendum super omnia. Ergo, &c. Tertio, Omnis res naturaliter fertur præcipua quadam inclinatione in suum finem: Deus est finis naturæ hominis: Ergo, &c. Quarto; Inclinatio naturalis hominis non est per se mala & inordinata, adeoque nec ad per se malum inclinatur, cum sit à Deo auctore naturæ; sed inclinatio ad magis amandum se, quam Deum, per se & intrinsece mala est: Ergo, &c. Quinto; Omne peccatum est contra naturam hominis, in quantum rationalis est, ex 1. 2. Ergo etiam inordinata illa inclinatio ad seipsum: Ergo contraria est secundum naturam.

47 Nec obstat primo. Quod appetitus saltem sensitivus dicitur propendere ad malum naturaliter. Nam primo etiam iste per se ac formaliter solum inclinatur ad obiecta sensibilia, quatenus secundum se bona quædam naturæ sunt, non autem ut per accidens ob circumstantias extrinsecas sunt mala, & cum ratione pugnantia. Secundo; Alia ratio est appetitus sensitivi, alia rationalis: hic enim per se fertur in bonum rationis, quod nunquam potest esse inhonestum; ille in bonum sensus.

48 Nec secundo obstat, quod *amicabilia ad alterum, sunt ex amicabilibus ad se*, ex Aristotele 9. Ethic. 9. hoc enim, ut recte notavit Sanctus Thomas quæst. 26. art. 3. ad 1. intelligitur de bonis alienis particularibus, non autem de fonte omnium boni, qui est Deus; hic enim est potius ratio amandialis.

Nec tertio obstat, quod naturaliter homo magis propendet ad amandas res sibi coniunctiores. Verum enim est hoc, cæteris paribus; non autem si cætera sint valde imparia, ut in proposito.

49 Nec quarto difficultas eiusmodi amoris obstat, ac præsertim, quod per vires naturæ Deum super omnia diligere nullo modo possumus, ut in materia de gratia dictum; hæc enim difficultas & impotentia non oritur ex contraria per se naturæ inclinatione; sed solum ex inclinatione appetitus sensitivi, contraria per accidens & materialiter, ut & ex malis passionibus & habitibus. Quo sensu etiam Valentia loco citato asserit, si solum ad naturam hominis respiciamus, & ad nil aliud, unde oriatur difficultas, posse Deum, ut auctorem naturæ super omnia diligere per vires naturæ, de quo suo loco de gratia ex instituto actum quæst. 3. dub. 3.

DVBIVM IV.

An, & qua ratione, quoad bona spiritualia, nos ipsos potius, quam proximum amare debeamus: contra vero plus proximum quoad bona spiritualia, vel etiã temporalia, quam nos quoad bona temporalia.

S. Thomas 2. 2. q. 26. a. 4. & 5.

50 **Q**uod ad ordinem charitatis inter nos & proximos attinet, tres quæstiones distinguendæ & ordine resoluendæ sunt. Primo quæritur, an & qua ratione quoad bona spiritualia nos ipsos potius, quam proximum amare debeamus; loquendo nimirum semper de maiori amore appreciativæ. De qua re sequentes assertiones statuimus.

51 **ASSERTIO I.** Cæteris paribus, semper charitas inclinatur ad magis amandum seipsum quoad bona spiritualia, quam proximum. Ita S. Thomas hic quæst. 26. art. 4. & communis. Probaturs ex Matthæi 22. vers. 39. *Diliges proximum tuum sicut te ipsum.* ubi velut exemplar fraternæ dilectionis constituitur amor erga se. Ergo hic potius, & magis à charitate intentus est. Idem colligitur ex Aristotele 9. Ethicorum 9. asserente, *amicabile ad alterum esse ex amicabilibus ad se.* Ratio est. Quia charitas hoc ipso, quod per se maxime inclinatur ad amandum Deum, & unionem cum ipso, per se etiam inclinatur ad ea bona sibi met potius, quam alteri procuranda, per quæ

fit talis vnio: hæc autem sunt bona spiritualia. Ergo. &c.

52 Vnde colligitur etiam, quicquid Capreolus infra dixerit, charitatem magis etiam, cæteris paribus, inclinare hominem ad diligendum quoad spiritualia bona seipsum, quam communitatem, vt indicat etiam Caietanus hic articulo 4. præsertim cum communitas non habeat se in genere rerum spiritualium, per modum causæ principalis, vt alioqui accidit in vita politica, vt post eundem recte notat Valentia quæstione 4. punct. 3. post quartam assertionem. Idem de B. Virgine asserit Bannes articulo 4. et si de Christo gratia & charitatis fonte secus opinetur, ob contrariam rationem: habet enim se Christus quasi per modum totius, ex dictis dub. 1.

53 ASSERTIO II. Quoad bona spiritualia, necessaria in ordine ad vltimum finem, adeoque etiam quantum ad immunitatem à peccato, magis tenetur quisque seipsum, quam proximum, aut etiam communitatem diligere; vt proinde nullo casu liceat, cum aliquo peccato etiam veniali minime salutem proximi procurare; et si totius mundi salus hinc pendere videretur, Ita cum S. Thoma hic q. 26. a. 4. & Augustino in psalm. 5. docent omnes. Patet ex illo Matthæi 16. v. 26. *Quid enim prodest homini, si mundum vniuersum lucratur, anima vero suæ detrimentum patitur?* Ratio est. Tum quia contradictionem implicat, peccatum vlllo casu licitum esse. Tum quia Deus super omnia diligendus, vetat tali medio honorem suum procurari. Tum quia charitas nunquam inclinatur ad aliquid, quod vel directe vel indirecte tendat ad sui destructionem.

54 ASSERTIO III. Nullo etiam casu, aut sine licitum est, absoluta voluntate velle carere gratia & charitate, etiam ad tempus solum; aut in perpetuum æterna beatitudine, etiam posito, quod ea carentia sine omni peccato stare posset. Ita Valentia quæst. 4. punct. 3. Caietanus, Bannes, & Arragonius hic q. 26. a. 4. contra Capreolum in 3. dist. 27. q. 1. a. 3. qui vniuersim existimans, secluso peccato, teneri quemque bonum spirituale commune anteferre bono spirituali proprio; existimat etiam, quemque posse ac debere, si peccatum abesset, velle carere beatitudine, si quidem id necessarium foret ad bonum spirituale commune.

Sed contrarium colligitur ex ratione primæ assertionis. Accedit quod quamuis carentia illa peccato vacare, adeoque formaliter mala non esse ponatur, est tamen secundum se obiectiue mala, vt homicidium inuoluntarium; quod proinde velle non licet, ex materia de peccatis quæst. 8. dub. 7.

55 Illud Moylis Exodi 32. vers. 31. & 32. *Aui mitte eis hanc noxam, aut si non facis, dele me de libro tuo, quem scripsisti:* vel hyperbolice & secundum quandam exaggerationem dictum accipiendum est; aut sermo est de libro principum Israël, vt videre est apud Vasquez 1. part. q. 24. Illud vero Apostoli ad Roman. 9. v. 3. *Optabam enim ego ipse anathema esse à Christo, pro fratribus meis, ad præteritum solum tempus, quo Apostolus perfe-*

quebatur Christum & Ecclesiam, refertur, vt cum Hieronymo & Caietano notarunt Sa ibidè, Vasquez loc. cit. & significatur in ipsi Biblijs Romanis loco citato in margine.

56 ASSERTIO IV. Licet tamen est, habere conditionatam voluntatem illis carendi, si hoc Deo placeret. Ita Valentia loc. citat. Quia talis conditio adiecta purgat malitiam talis actus, vt tomo 2. de peccatis dictum q. 8. dub. 7. estque simul hic affectus, signum animi Deo plane subiecti, nec in vllis bonis creatis, qua præcise hominis bona sunt, vltimate conuiescentis.

57 ASSERTIO V. Bona illa spiritualia, quæ sub præceptum non cadunt, nec ad salutem animæ necessaria sunt, possunt, & nonnunquam etiam debent, propter salutem spiritualem, aut etiam temporalem proximi negligi. Ita ex communi Valentia loc. cit. Arragonius hic a. 4. Talia sunt ingressus religionis, oratio vel meditatio, hic & nunc non debita &c. Et in specie Arragonius: *Probabile, inquit, est, quod pro salute spirituali communi alicuius Reipublicæ, potest quis esse debet ad certum tempus velle pati aliquam iacturam (circa culpam tamen) in bonis spiritualibus. Itaque si aliquis concunator, inquit, ex eo, quod vacat concionibus, & curat aliorum salutem, experitur se esse minus feruendum in oratione, quam cum vacabat vita omnino contemplatiua, ille poterit & debet (si intelligit suam doctrinam esse necessariam) pati huiusmodi iacturam deuotionis, propter communem aliorum salutem.*

58 Prima pars assertionis de posse patet. Quia quod hic & nunc nulla lege præcipitur, potest ob bonum finem prætermitti; & vero etiam ipsa præcepta humana subinde, ob præsentem necessitatem propriam, vel alienam, desinere obligare; in materia de legibus dictum est, quæst. 6. dub. 5.

59 Secunda pars, quod debeant &c. Probatur ex illo ad Philippenfes 1. vers. 23. & 24. *Coarctor autem è duobus: desiderium habens dissolui, & esse cum CHRISTO, multo magis melius: permanere autem in carne necessarium, propter vos.* Ratio est. Quia aliquando necessitas proximi, omnibus spectatis, adeo præponderat proprio eiusmodi commodo, vt recta ratio hoc illi plane postponendum iudicet; præsertim cum alias etiam sæpe actus ex obiecto minus fructuosi & boni, præ alijs præstantioribus sub præceptum cadant; nec tam spirituale bonum proprium tali casu negligatur, quam in aliud commutetur. Id vero in particulari quando accidat, partim ex particularibus circumstantijs, facta comparatione spiritualis damni nostri, & necessitatis proximi, prudenti iudicio discernendum est, partim alibi in varijs locis dicendum.

Secundo quaeritur, An & quomodo teneamur bona spiritualia proximorum anteferre proprijs bonis temporalibus. De hac re esto

59 ASSERTIO I. Absolute loquendo, magis tenemur amare proximum quoad animam, quam nosipfos quoad corpus, & bona temporalia. Ita Sanctus Thomas quæstione 26. articulo 5. & communis, post S. Augustinum lib. 1. de doctr. Christ. cap. 27. vbi hoc ordine obiecta à nobis

diligenda.

diligenda commemorat, Deum, animam nostrā, animam proximi, & corpus nostrū, ac proximi. Probat. Quia illud magis ex charitate diligendū est, quod habet perfectiorem rationē diligibilis ex charitate: Sed consociatio in plena & intellectuali participatione beatitudinis, quæ est ratio diligendi proximum, est maior ratio diligendi ex charitate, quam participatio beatitudinis per redundantiam, quæ est ratio diligendi proprium corpus. Ergo &c.

60 ASSERTIO II. In extrema necessitate spirituali proximi, si spes certa sit eum iuuandi, nec aliundē maius incommodū ex subuentione timeatur, quisque, si aliter iuuari proximus non possit, tenetur etiam vitam pro eo exponere. Ita S. Thomas loc. cit. ad 3. & q. 44. a. ult. ad 2 Bannes, Arragonius ibidē, Valentia q. 4. punct. 3. Et communis Doctorum in 3. dist. 27. & 29. Probat. ex illo 1. Ioann. 3. v. 16. *Et nos debemus pro fratribus animas ponere.* Item Ioann. 15. v. 12. *Hoc est præceptum meum, ut diligatis inuicem, sicut dilexi vos.* Et Augustinus de mendacio cap. 6. *Temporalem, inquit, vitam suam pro æterna vita proximi non dubitabit Christianus amittere.* Ratio colligitur ex dictis; quia absolute magis tenemur amare salutem spiritualem proximi, quam corpus nostrum & vitam, ut assert. præced. dictum.

61 Vocatur autem extrema necessitas spiritualis, quando proximus est in certo æternæ damnationis periculo constitutus, à quo seipsum moraliter non possit eripere. In quali periculo v. g. versantur multi infideles, præsertim apud Indos, habentes inuincibilem ignorantiam fidei Christianæ, ut rectè dixit Nauarrus cap. 24. Manualis n. 10. Eadem necessitas sæpe contingeret, si quando occulte hæresis in aliquo populo rudi spargatur. In eodem periculo versatur infans moribundus nondum baptizatus, qui proinde etiam cum vitæ periculo baptizandus est, iuxta Bannem hic a. 5. & Valentiam cit. punct. 3. contra Sotum lib. de regendo secreto memb. 2. q. 2. cuius sententiam probabilem censet Sa V. Charitas.

62 Dixi tamen in conclusione, *si spes certa sit &c.* Nam si spes inerta sit, vix vnquam ex charitate obligabitur quispiam, ad tantum onus, ut supponunt omnes, etsi ratione officij etiam cum probabili tantum spe subueniendi, in extrema necessitate, obligari videantur Episcopi, parochi, & Prælati, respectu subditorum, ut ijdem significant.

Dixi secundò, *Nec aliundē &c.* Nam si vel mea opera alijs sit magis utilis & necessaria, aut alioqui maius damnum alijs, aut Reipublicæ, ex subuentione oriturū sit, maius aliud bonū impediendum, tum potius minus illud malum permitteretur, ut euitetur maius.

63 ASSERTIO III. In graui solūm, eaque priuata necessitate spirituali proximi, in qua videlicet is non absque magna quadam difficultate salutis suæ consulere potest, etsi quisque, cum potest, ex charitate teneatur ei subuenire, etiam cum nonnullo dispendio bonorum temporalium; non tamen cum probabili vitæ periculo. Ita citati. Prima pars colligitur ex 1. assertione. Secunda patet ex eo, quia contrarium nusquam probatur, nec est sine fun-

damento suæ per se onus charitatis tantopere aggrauandum.

Dixi tamen primò, *in priuata.* Quia in communi est alia ratio, eo quod grauis necessitas spiritualis communitatis, nunquam ferè est sine extrema priuatorum. Dixi secundò, *Ex charitate.* Quia aliundē potest esse obligatio, ut infra dicitur. Vnde colligitur, inuasorem iniquum, etsi perpetuò damnandum, si ad defensionem propriæ vitæ opus sit, licitè occidi, ut rectè citati. Quia iste non est in extrema necessitate spirituali, sed potius in extrema malitia.

64 ASSERTIO IV. Episcopi, parochi, & Prælati, ex officio curam animarum habentes, tenentur ratione officij, pro sibi commissis, & spirituali eorum salute, etiam in graui solūm necessitate, vitam suam exponere, si spes certa sit subueniendi. Ita communis apud citatos. Ratio est. Quia isti ex iustitia & officio, adeoque longè arctius tenentur subuenire sibi commissis. Non ausim tamen asserere, eos ad hoc teneri, si non sit spes certa iuuandi, licet id asseruerim suprā in casu extremæ necessitatis, in quo conueniens est, ut magis obligentur, quàm in graui tantum.

65 ASSERTIO V. Pastores proinde animarum tempore pestis nec fugere licitè possunt, nec officium deserere; sed obligantur ad sacramenta, aliaque necessaria subsidia spiritualia suis ouibus administranda. Ita citati. Et colligitur ex præcedenti assertione. Accedit illud Ioann. 10. v. 11. *Bonus pastor animam suam dat pro ouibus suis: mercenarius autem fugit.* Confirmatur. Quia ob hoc maximè dato stipendio conducuntur à subditis, ut in necessitate spirituali subsidium ab eis habeant. Quocirca nec magis eis fugere licet, quàm militibus ad bellum conductis, hoste imminente. Quod si tamen idoneus aliquis ad obeundum munus pastorale se offerret, ei posset alter licitè munus id committere, aut resignare, nec id merito possent æreferre subditi, ut ex communi rectè notauit Valentia cit. q. 4. punct. 3.

66 ASSERTIO VI. In quacunque necessitate spirituali, quibus tenetur salutis proximi providere, dum faciliè & sine magno dispendio suo, vel rei temporalis potest. Ita citati Et probatur ex Ecclesiastici 17. v. 12. *Et mandauit illis, unicuique de proximo suo.* Matthæi 18. v. 5. *Si peccauerit in te frater tuus, vade & corripe eum &c.* Ad Ephesios 4. v. 32. *Estote inuicem benigni, misericordes &c.* Et præcedit ratio ibidem. v. 25. *Quoniam sumus inuicem membra &c.* Ratio est. Quia etiam in temporali necessitate ad hoc tenemur, seruata proportionē. Exodi 23. v. 5. *Si videris asinum odientis te iacere sub onere, non pertransibis, sed subleuabis eum.*

Quòd si tamen necessitas proximi sit leuis, communiter non erit plus quàm veniale, hoc charitatis officium prætermittere; nisi cum quis ex officio curam animarum habet, qui etiam in casu magnæ solūm utilitatis, ex graui obligatione, postulantis subditis adesse tenetur, utpote ad hoc ipsum etiam stipendio conductus, ut de sacramentis docetur.

67 **ASSERTIO VII.** Nemo tamen, per se loquendo, teneretur inquirere in eiusmodi necessitates; nisi quis sit Episcopus, Parochus, aut Prælati, hi enim in necessitates suorum subditorum etiam inquirere tenentur: alijs sufficit, si vltro occurrentibus modo explicato subueniant. Ita etiam citati. Quo fit, vt multis modis illi strictius obligentur ad subueniendum, quàm cæteri. Plura inferius de correctione fraterna, & scandalo.

68 Tertiò quæritur, an & quomodo possimus aut debeamus, etiam quoad bona temporalia, proximum nobis anteferre.

69 **ASSERTIO I.** Bonum commune, in his bonis, per se loquendo, præferendum est proprio. Ita S. Thomas q. 32. a. 6. & significat hic q. 26. a. 3. 4. Caietanus, Valentia, communis ibidem. Pars enim naturaliter magis diligit bonum totius, quàm proprium, in ijs scilicet rebus, quæ à bono totius propriè dependent.

70 **ASSERTIO II.** In extrema proinde necessitate etiam merè temporali, subinde à priuatis etiam vita exponenda est, pro salute Reipublicæ. Significat S. Thomas loc. cit. & est communis apud Valentiam q. 4. p. 3. & extra controuersiam, si loquamur in casu, quo quis ex speciali officio seu pacto Reipublicam defendere tenetur, vt miles in bello, dux in exercitu &c. Ad hoc enim illi conducti sunt, vt cum vitæ periculo Reipub. defendant.

71 **ASSERTIO III.** An verò, seclusa obligatione speciali eiusmodi officij seu pacti, adeoque ex nuda obligatione charitatis, in necessitate merè temporali, quamuis extrema Reipublicæ, teneatur quis vitam exponere, non constat. Richardus quidem in 4. dist. 45. a. 2. q. 5. & Syluester V. *Ecclesia* n. 2. significant, id esse tantum consilij, quo modo ferè etiam loquitur S. Thomas q. 32. a. 6. Durandus autem in 4. dist. 17. q. 6. simpliciter negat, pro communi bono temporali & politico mortem oppetendam esse; etsi fateatur, teneri quemque pro conseruatione boni communis (eius solum Reipublicæ, cuius ipse pars est) in quo etiam bonum proprium includatur, subinde se obijcere mortis periculo, ex quo tamen verisimiliter speret se euasurum. E contrario Aristoteles 9. *Ethic.* cap. 8. & Cicero de Amicitia, naturalis rationis ductu, simpliciter videntur sentire, cuiuslibet ciui pro incolumitate Reipublicæ etiam mortem oppetendam, cum id necessitas postulat. E quibus nulla sententia ita certa est, vt alijs suam probabilitatè adimat.

72 **ASSERTIO IV.** Etsi quidem quoad vitam, famam, libertatem, aliaque eiusmodi bona necessaria, si sola hæc inter se conferantur, magis sit charitatis inclinationi consentaneum, cæteris paribus, seipsum potius, quàm proximum diligere; attamen per se loquendo, vbi vita solum cum vita comparatur, honestum ac laudabile est, intuitu amicitia, pro amico seu quolibet proximo etiam mortem oppetere. Prima pars est communis apud Valentiam. Quia amor honestus sui, est regula amoris proximorum, vt dictum.

73 Secundam partem tradit S. Thomas in 3. dist. 29. q. 1. a. 5. ad 3. & lib. 1. de regimine Principum, idemque significat hic q. 26. a. 4. ad 2. Consentiant Bannes & Arragonius ibidem, Valentia

q. 4. punct. 3. Victoria relectione de homicidio. Et est doctrina ac sensus SS. Patrum, atque etiam Philosophorum apud eosdem, præcipuè Aristotelis loc. cit. quicquid nonnulli in contrarium dixerint, in quibus Durandus loc. cit. n. 12. asserit, licitum esse, probabili solum, non autem certo vitæ periculo, pro amico & bono communi temporali se exponere. Paludanus quoque in 4. dist. 15. q. 1. docet, nullo modo esse licitum negligere propriam vitam, pro conseruanda vita proximi; quem *communiter*, inquit Arragonius, *sequitur ferè maior pars Neotericorum.* Sed probatur assertio ex Ioannis 15. v. 13. *Maiorem hæc dilectionem nemo habet, vt animam suam ponat quis pro amico suo.*

Ratio est. Quia qui honestatis amore ductus, tam eximio officio colit amicitiam, adhuc simpliciter loquendo, seipsum plus diligit, quàm proximum, vt prudenter etiam Aristoteles ibidem, & S. Thomas citatus in 3. notârunt. Accedit, quòd nemo tenetur tanta cum difficultate, quanta est in proximi interitu negligendo, vitam seruare, vt nec per exquisitissima quædam & preciosissima, aut acerbissimi doloris remedia v. g. in membri abscissione perferenda. Eadem ratione allerit Sa V. *Homicidium* n. 17. & 18. post alios, neminem teneri occidere vnum, vt vel seipsum, vel etiam alterum, quamuis innocentem defendat; etsi possit, saluo moderamine inculpatæ tutelæ, de quo suo loco de homicidio. Accedunt exempla Sanctorum, vt Paulini, qui pro altero seruituti se addixit, & Sanctuli presbyteri, qui pro diacono ceruicem gladio subiecit, apud S. Gregorium 3. *Dialog.* cap. 1. & 37 Admirabilis minusque imitandum est exemplum S. Emerani Episcopi, qui in dignitate Ecclesiastica constitutus, non solum vitam, sed etiam famam pro salute corporali nocentis hominis, quantum in se erat perdidit. Plura infra de Elemosyna.

DVBIVM V.

An, & quis in ipsis proximis diligendis ordo seruandus sit; & an ordo charitatis maneat in patria.

S. Thomas q. 26. a. 6. 7. 8. 9. 10. 11. & 12. 13.

ASSERTIO I. Est in ipsis quoque proximis diligendis ordo quidam seruandus, non solum quoad externum beneficentiæ & charitatis effectum, sed etiam quoad internum amoris affectum. Ita ex communi, & certa S. Thomas hic q. 26. a. 6. post Aristotelem 9. *Ethic.* 2. quicquid nonnulli apud Magistrum, & S. Thomam ibidem, de interno amoris affectu in contrarium dixerint, quibus non nihil fauet Augustinus lib. 1. de doct. *Christi.* cap. 28. vbi dicit, *omnes homines aequè diligendos esse.* Sed vbi accepit voculam *aquè* non pro æqualiter, sed pro *pariter*, hoc est, omnes sine exceptione: cum tamen in ipso effectum non omnibus sæpe subueniri possit, vt ibidem declaratur.

Proba-

Probatur assertio ex 1. ad Timotheum 5. v. 8. *si quis autem suorum, & maxime domesticorum curam non habet, fidem negavit, & est infideli deserior.* & ad Galatas 6. v. 10. *Ergo dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei.* vbi licet quidem præcipue de externis effectibus amoris sermo sit, ex consequenti idem colligitur de affectu interno, ex quo externa amoris signa proficiscuntur. Ratio est. Quia ratio diligendi, quæ est coniunctio vel cum Deo, vel cum amante, in diuersis diuersa est.

76 ASSERTIO II. Magis quidem obiectiue, amore complacentiæ, amandi sunt meliores & sanctiores, adeoque Deo coniunctiores, attamen interim coniunctioribus nobis, quantum in nobis est, desiderare atque etiam procurare possumus maiora bona spiritualia. Ita cum S. Thoma q. 26. a. 7. Caietanus, Bannes, Arragonius ibidem, & Valentia q. 4. punct. 5. ex communi, contra Durandû in 3. dist. 29. q. 1. quia posteriori parte dissentire videntur. Ratio est. Quia istis ex vnâ parte non deest capacitas eiusmodi bonorum: ex alterâ parte hoc ipso, quod coniunctiores sunt, rectè alijs possunt præferri.

77 ASSERTIO III. Per se loquendo, & cæteris paribus, non solum in necessitate corporali & temporali quacunque; sed etiam in spiritali, saltem extremâ, sanctioribus & quibuscunque alijs, etiam spiritali coniunctione nobis propinquis, simpliciter anteferendi, adeoque magis quam alij appreciatuè diligendi videntur carnali coniunctione, nobis proximè coniuncti, vt parentes, filij, fratres carnales, maritus, vxor. Colligitur ex S. Thoma q. 26. a. 7. & 8.

Et prima pars, quoad necessitatem temporalem, est communis, & certa adeo, vt hic ordo in graui materiâ etiam sub mortali obliget. Ratio est. Quia vt ex Aristotele 9. Ethic. 2. rectè docet S. Thomas q. 26. a. 8. in quolibet bonorum ordine, per se loquendo, magis diligendi sunt coniunctiores nobis secundum eundem ordinem, adeoque in ijs, quæ ad naturam spectant, magis consanguinei: in ijs, quæ pertinent ad civilem conuersationem, conuicues: in rebus bellicis, commilitones, adeoque dux exercitus magis, quam parentes.

78 Secundam partem tradit Bannes q. 26. a. 8. rectè tamen addens, hunc ordinem peruertere per se, non esse graue peccatum; non solum quia excessus coniunctionis in hoc genere non est admodum notabilis; naturalis enim coniunctio prior quidem est, antiquior, firmitior, magis intrinseca, & sic etiam absolute loquendo maior, quæ est nostræ sententiæ ratio; spiritalis tamen coniunctio est dignior & perseverantior: sed etiam quia contrarium non improbabiliter absolute asserunt Caietanus ibidem, & Valentia loc. cit.

Dixi tamen primò, cæteris paribus, adeoque seruata debitâ proportionem coniunctionis in vtroque ordine, nam alioqui probabilius est, filium spirituale v. g. præferendum fratri carnali. Dixi secundò, in extremâ necessitate, quia extra necessitatem extremam, rectius præferuntur filij spirituales carnalibus, vt colligitur ex S. Thoma a. 8. ad 2. quia illis ex proprio officio ad hoc obstringimur.

79 ASSERTIO IV. Quoad bona spiritualia, cæteris omnibus, præter consanguineos proximos iam dictos, præferendi sunt spiritaliter nobis coniuncti, vt spiritalis patres, filij, fratres. Ita cum S. Thoma cit. a. 8. ad 2. omnes. Ratio patet ex dictis; quia in hoc bonorum genere isti sunt nobis magis coniuncti.

80 ASSERTIO V. Secundum bona debita seu necessaria magis diligendus est benefactor, quam ille cui benefecisti, licet hunc alioqui diligere facilius sit. Ita S. Thomas q. 26. a. 12. præsertim ad 2. ex communi. Probatur. Quia ad benefaciendum benefactori, præter communem legem charitatis, obligat peculiare debitum gratitudinis, ad benefaciendum alijs non item.

81 ASSERTIO VI. Omnibus benefactoribus per se loquendo, præferendi sunt parentes, & filij. Primum de parentibus ex communi docent S. Thomas q. 26. a. 9. & infra q. 3. 1. a. 3. ad 3. Magister in 3. dist. 29. & apud eundem Origenes & Hieronymus, & insinuat Aristoteles 8. Ethic. vlt. & lib. 9. cap. 2. idque contra quendam Gerardum fufius defendit Buridanus 9. Ethic. q. 3. Ratio sumitur ex summo & tam diuturno beneficio & affectu parentum in filios.

Secundum de filijs intelligitur tum ex naturali propensione parentis in filium; tum quia hic maximè coniunctus est parenti. Interim si quis benefactorem, cuius periculo vitam ipse seruauit, filio præferret, absolute damnandus non esset; cum res non adeo sit certa.

82 Qua de causa etiam Arragonius q. 26. a. 8. post Victoriam, Canum, & Sotum ait: *Quod si fiat comparatio inter amicum redemptorem, & filium, ambobus in extrema necessitate existentibus, pro libito possit vnusquisq; huic vel illi subuenire, quin etiam per accidens fieri potest, vt tam parentibus, quam filijs, iure præferri possit, etsi non debeat, insignis eiusmodi benefactor, si nimirum parens è contrario admodum fuerit erga filium impius & crudelis, aut hic erga illum contumax, vt ex communi docent Valentia & Bannes: idque multò verius est in fratribus, quos tamen ipsos fortasse nemo quantumuis magno benefactori extraneo posthabere teneatur, etsi contrarium sentiant Bannes & Arragonius loc. cit. Secus est de alijs consanguineis minus coniunctis, his enim fieri potest, vt etiam sub mortali peccato tenearis alium insignem benefactorem præferre, vt docent iidem Bannes & Arragonius, post S. Thomam q. 26. a. 10. & Ambrosium apud Magistrum in 3. d. 29. asserentem bonos domesticos esse malis filijs præferendos.*

83 ASSERTIO VII. Comparando ipsos consanguineos inter se, in extremâ necessitate, patri ante omnes, hinc matri, deinde filijs, postea marito vel vxori, postremò fratribus subueniendum videtur. Ita Bannes, Valentia & Arragonius loc. cit. & colligitur ex S. Thoma q. 26. a. 9. 10. & 11. & q. 3. 1. a. 3. ad 4. Magistro in 3. dist. 29. Bonauentura q. 4. Gabriele q. 1. quicquid isti duo alioqui dicant, naturam magis ferri in filium, quam in patrem. Ratio est. Quia saltem moraliter rem æstimando, excellentior & potior ad illos, quam ad istos videtur esse coniunctio esto alioquin physicè

magis quodammodo diligenti coniunctus sit filius, quam pater, ut docet S. Thomas cit. a. 9. ex Aristotele 9. Eth. c. 12. 1. quia Parentes diligunt filios, ut aliquid sui existentes. 2. quia Parentes magis sciunt, aliquos esse suos filios, quam è conuerso. 3. quia filius est magis propinquus parenti, utpote pars existens, quam pater filio ad quem habet habitudinem principij. 4. quia parentes diutius amauerunt: his enim omnibus cedit, quod filius habet suum esse à parentibus: in quibus ipsis cum Pater habeat rationem principij actiui & nobilioris, iure præferatur matri, iuxta S. Thomam art. 10.

Et præcipue notandum, quod ait S. Thomas a. 9. ad 3. *In necessitatis articulo obligatus est filius ex beneficijs susceptis, ut parentibus maxime prouideat.* Quocirca etiam hanc conclusionem ex eius mente extendendam esse putarim ad quamuis notabile corporis necessitatem, seruata proportione, & cæteris paribus, licet Arragonius a. 11. putet, extra casum extremæ necessitatis, magis subueniendum coniugij; quin etiam Sa v. Charitas n. 3. simpliciter uxorem matri præferat.

84 **ASSERTIO VIII.** Extra talem necessitatem, quoad bonum temporalia, tum spiritualia, quæ spectant ad perficiendum, aut promouendum bonum illud, quod habet homo ultra suum esse, filij Parentibus, & coniunx quoad mutuam cohabitationem, & domesticam obsequia, tam filijs, quam parentibus præferendi sunt. Ita docent citati, Et colligitur ex Aristotele 3. Eth. 2. & S. Thoma loc cit præcipue a. 9. ubi ait; *Parentibus magis debetur honor, filijs autem magis cura provisionis.*

Ratio primæ partis est; quia filij non debent thesaurizare parentibus, sed parentes filijs. 2. Corinth. 12. v. 14. *Secunda pars patet ex Genes. 2. v. 24. Quamobrem relinquet homo Patrem suum, & matrem, & adhaerebit uxori suæ.* Imò & filijs, extra necessitatem extremam, simpliciter præferendam esse coniugem, nonnulli putant, & indicat Caietanusa. 11.

85 **ASSERTIO IX.** Ea, quæ hæctenus dicta sunt, intelligenda sunt per se, & cæteris paribus, adeoque respectu eiusdem necessitatis & gradus, licet in diverso coniunctionis genere, ut rectè etiam indicauit S. Thomas a. 10. & apertius q. 3. a. 3. Alioqui enim dubium non est, potius extraneo in extrema necessitate, quam consanguineo in leuiore, & in spiritali extrema cuius proximo potius, quam parentibus etiam in extrema corporali subuenien-

dum esse. Similiter quoque, si dispar sit coniunctionis gradus, semper inter humana solum coniunctione nobis coniunctos insignis aliquis amicus, aut Pater spiritalis præferri poterit, & non nunquam etiam debet consanguineis, non nisi remotiore gradu nobis propinquis, ut superius diximus, & notauit etiam Valentia loc. cit.

ASSERTIO X. Quinetiam his non obstantibus, si quis præscripto quoad consanguineos ordine neglecto, filios parentibus, aut matrem patri, aut coniugem tam parentibus, quam filijs bona fide præponeret, is non esset peccati mortalis condemnandus. Supponunt hoc communiter omnes, speciatim Arragonius a. 11. Ratio est non solum, quod in re non admodum manifestâ, facile excusari potest ignorantia, & bona fides; quin etiam per accidens interuenire aliquid, ob quod secus agendû, quam dictû est: Sed etiam quia non videtur tantus excessus coniunctionis, seu amabilitatis in istis, ut sufficiat ad obligationem adeo grauem inducendam. Unde etiam S. Thomas hac de re differens ait; *hoc diuersa ratione semutuo excedere, & à se vicissim excedi, ita quidem, ut parentes sint obiectum melius & præstantius, adeoque ex parte obiecti magis amandi, quam filius & coniunx, sed minus tamen ratione coniunctionis ad ipsum diligentem, seu ex parte diligentis.*

87 Quod ad secundam partem dubitationis attinet, utrum videlicet ordo charitatis maneat in patria. Respondeo cum S. Thoma q. 26. a. 13. manere quidem eatenus, quatenus & illic Deus super omnia diligendus, & obiectiuè, amore videlicet complacentiæ, plus diligendi illi, qui sanctiores & beatiores, & intensius, id est, firmitus, & magis appetitiuè ipsimet diligens, quam cæteri beati: attamen factâ comparatione ipsorum beatorum inter se, non omnino eodem modo rem se habere. sicut se habet in viâ, hic enim sanctioribus simpliciter præferuntur in amore, quoad æstimationem, coniunctiores nobis, quia videlicet isti indigi & capaces esse possunt maioris boni, quam habeat re ipsa nunc sanctiores: at in coelis, ubi omnis eiusmodi indigentia & capacitas cessat, sanctiores absolute & simpliciter præferri coniunctioribus, ita ut rationabiliter non possimus nobis coniunctioribus maiora bona velle vel optare, quia non sunt eorum capaces, sed quisque beatus sua sorte & conditione contentus est, ut diximus tom. 2. disp. 1. q. 4. dub. 1.

Q V Æ S T I O I V.

De actibus & effectibus internis & externis Charitatis; adeoque etiam de Misericordia & Beneficentia, deque dono Sapientiæ Charitati respondente, ac præceptis charitatis.

S. Thomas 2. 2. q. 27. 28. 29. 30. 31. 44. 45. & 46.

Resoluetur hæc questio quatuor dubitationibus. I. De varijs actibus & effectibus charitatis speciatim internis, ut amore, gaudio, & pace. II. De Misericordia & Beneficentia ad externos charitatis actus spectantibus. III. De dono Sapientiæ Charitati respondente. IV. De præceptis Charitatis, speciatim quod est quotuplex de dilectione præceptum extet, & num in hac vita impleri possit, & quandom obliget.

DVBIVM